

Øll rætt til arbeiði eftir førimuni

Fyri ári síðan var Endurbúgvingarstovan sett á stovn. Í hesum tíðarskeiði hava 6 fólk fingið lærupláss, 47 eru farin undir fakliga útbúgving, 87 ynskja at koma í arbeiði, oftast lættari arbeiði, kanska vart arbeiði ella arbeiði á vardum verkstaði.

Øll, ið koma undir endurbúgving, hava niðursett arbeiðsføri, men koma tey undir útbúgving ella fáa hóskandi arbeiði, kunna tey gerast fult arbeiðsfør innan tað ávísar arbeiðsøki.

Vit hava havt samrøðu við Marjun Sigurðsdóttir, leiðara á Endurbúgvingarstovuni, sum hevur greitt frá arbeiðinum og hvørjar umstøður skulu broytast, til tess at yvirskrivtin her skal gerast verunleiki.

Í mai mánaða er eitt ár umliðið, síðan Endurbúgvingarstovan fór undir sitt virki at fáa fólk til vega endurbúgving og arbeiði annars — alt eftir hvat einstaklingurin hevur brúk fyri og eftir arbeiðsførleika teirra.

Royndirnar, sum stovnurin higartil hevur gjørt, vísa, at tað er lættari at skipa fyri ti partinum av endurbúgving, sum snýr seg um útbúgving og umskuling, meðan tað er truplari, tá tað snýr seg um at finna arbeiðsplass til tey, sum ikki vilja ella kunna fara undir beinleiðis útbúgving.

Marjun Sigurðsdóttir, leiðari á Endurbúgvingarstovuni, hevur greitt Sosialinum frá teimum royndum, sum higartil eru gjordar.

Hvat er endamálið við endurbúgvingarstovuni?

Endamálið, sambært avlámispensjónslógini og lógini um almenna forðing, er at skipa fyri arbeiðsroyndum, kanna hvat fólk eru før fyri at gera, vegað fólk, sum eru brekað. Orsakað av sjúku ella hava viðfött brek. Eisini kunnu vera sosialar orsøkir fyri, at fólk skulu endurbúgvast.

Harnæst skulu vit skipa fyri yrkisvegleiðing og arbeiðsávisan til tey, sum skulu hava uppenjing á arbeiðsplassum, á vardum verkstaði, skipa fyri heimaarbeiði o.a.

Arbeiðsskipan

Hvussu hevur arbeiðið hildnast higartil?

— Uppgávan hjá okkum hetta fyrsta árið hevur verið at fáa greiði á, hvussu arbeiðið skuldi skipast, gera uppskot um hetta, eins og fáa tað sett í verki.

— Avgerandi fyri, hvørja leið vit frambyr skulu ganga, er, at tikið

verður støða til, um fólk skulu út á arbeiðsmarknaðin, ella um fólk við skerdum arbeiðsførleika skulu hava avlámispensjón, og so kanska itriv á vardum verkstaði o.s.fr.

— Eg eri ikki í iva um, at einasta rætta er at stuðla fólk í at fara út á arbeiðsmarknaðin og síðan stuðla teimum, so tey kunnu verða verandi har, sigur Marjun Sigurðsdóttir.

— Til tess at fáa fólk í arbeiði, hava vit gjørt eitt uppskot, sum millum annað sigur, at neyðugt er, at nokur stovr á almennum og hálvalmennum stovnum verða «oyramerkt» til fólk við serligum tørv. Eisini hugsa vit okkum eina skipan, har fólk við ávisum arbeiðsførleika kundu fingið arbeiði á jøvnum fœti við onnur til vanliga løn, meðan arbeiðsplassini fingi ein part av lønini endurgoldnan.

— Uppskotið inniheldur eisini eina skipan um upplæring og praktik í 3-6 mánaðir. Her er serliga hugsað um fólk, sum vit meta hava nærum fult arbeiðsføri, um tey bara fáa rætta arbeiði, serliga er hetta fólk, sum vegna sjúku ella broyttar sosialar umstøður, hava verið leingi burtur frá arbeiðsmarknaðinum. Somuleiðis hugsa vit okkum vart arbeiði av ymskum slag, til dømis tað, ið nevnt er omanfyri um oyramerkt stovr, ella stovr, har partura v lønini verður endurgoldin arbeiðsplassinum, ella sum upprunliga avtalað við Frimerkjadeildina, at fólk við serligum tørv hava forrætt til arbeiði. Eisini kunnu vit hugsa okkum eina skipan, har fólk fáa meðal avlámispensjón + 1/3 av sáttmálabundnari løn. Fortreytin fyri at fáa meðal avlámispensjón er

jú, at arbeiðsførið er skert við 2/3. Avlámispensjónisturin fekk soleiðis gjørt gagn fyri seg og hevði fingið betur liviumstøður, um hann hevði eitt arbeiði at fara til.

Hvørjir aldursbólkar fáa stuðul og leiðbeining frá tykkum?

— Á Endurbúgvingarstovuni arbeiða bert tveir málsviðgerðarar og eitt skrivstovufólk. Hetta hevur fært við sær, at vit ikki kunnu hjálpa øllum, sum koma til okkara. Ti hava vit verið noyðd at vísa fólk við hægstu avlámispensjón og fólkapensjónistum aftur ella víst teimum aðra staðni. Vit hava heldur ikki havt møguleika at hjálpa fólk, sum eru arbeiðsleys og teimum, har tørvurin á viðgerð er so stórir, at ikki ber til at byrja endurbúgving.

— Teir fyrstu niggju mánaðirnar, stovan hevur virkað, hava vit tikið upp 223 mál, harav 150 eru menn og 73 kvinnur.

— Millum liviumurnar eru rættiliga nógvir stakir uppihaldarar.

— Orsøkirnar eru bæði sosialar og sjúka.

Av hesum eru 191 fólk millum 15 og 45 ár. Tey koma javnt bytt frá øllum plássum kring landið — í mun til fólkatálist.

Hvørjir sjúkur hava hesi fólk?

Stórsti parturin hevur ryggjasjúkur, harnæst giktasjúkur, sálarligar sjúkur, umframt aðrar sjúkur, sum hava givið varandi mein. Her kunnu vit t.d. nevna ferðslu-óhapp.

Trupult at skaffa arbeiði

Hava almennir stovnar vist vælvild at skaffa arbeiði?

— Okkara royndir hava vist, at tað er torført at

Marjun Sigurðsdóttir, leiðari á Endurbúgvingarstovuni: — Tað er ikki biligari at geva fólk pensjón istaðin fyri løn. Avlámispensjónin er lægri enn tímalón. Royndirnar vísa eisini, at avlámispensjónistur, sum einki arbeiði hevur, torvar meira viðgerð, — eisini sálarliga

Arbeiði istaðin fyri itriv

Er tað biligari at geva fólk pensjón istaðin fyri arbeiði?

— Nei, tað er ikki biligari at geva fólk pensjón istaðin fyri løn. Avlámispensjónin er lægri enn tímalónin, men royndirnar vísa, at avlámispensjónistar, sum einki arbeiði hava, tørva meira viðgerð — eisini sálarliga, ti tey kenna, at eingin hevur brúk fyri teimum.

Um vit so leggja útreiðslur til vart verkstað afturat, so verður tað dýrari samfelagsliga. Sosiala samveran við onnur hevur eisini stóran týdning.

Fordómar

Eru tað fordómar, sum ávirkar arbeiðsgevarar, tá teir ikki vilja taka brekað á arbeiði?

— Nakað er fordómar, men talan er eisini um eitt ávist arbeiðsloysi, og ti er kappingin hørð á arbeiðsmarknaðinum.

Hetta hevur við sær, at fólk, sum eru yvirqualifiseraði, fáa arbeiði, sum minni útbúgvir fólk kundi gjørt. Ti er tað av stórum týðningi, at vit fáa gjørt vart við henda arbeiðsbólk, sum — hóast brek — kann gera arbeiði, sum onnur fólk, ið hava fleiri møguleikar, nú fáa.

— Hetta er tann bólkur